ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Barbary Pořízkové a soudců JUDr. Radana Malíka a JUDr. Petra Mikeše, Ph.D., v právní věci žalobce: **Ing. Z. J.**, proti žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**, se sídlem Vyšehradská 16, Praha 2, o žalobě na ochranu proti nečinnosti žalovaného, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. 9. 2016, č. j. 11 A 99/2016 – 26,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žalobce **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Podanou kasační stížností se žalobce (dále jen „stěžovatel“) domáhá zrušení v záhlaví označeného usnesení Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), kterým mu nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků.

[2] Stěžovatel se žalobou podanou u městského soudu domáhá ochrany proti nečinnosti žalovaného správního orgánu, neboť nerozhodl o jeho stížnosti ze dne 13. 6. 2016, podané ve věci žádosti o informace podle § 16a zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění účinném pro projednávanou věc (dále jen „zákon o svobodném přístupu k informacím“). Na výzvu soudu k zaplacení soudního poplatku stěžovatel zaslal soudu žádost o osvobození od soudních poplatků a vyplněné a zestručněné prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků; v něm uvedl, že nemá žádný majetek a že jeho jediným příjmem je starobní důchod ve výši 7 148 Kč měsíčně, což doložil listinou potvrzující poskytování dávek správy sociálního zabezpečení.

[3] Městský soud konstatoval, že stěžovatel doložil soudu, že jeho majetkové poměry odůvodňují osvobození od soudních poplatků. Ani nemajetnému účastníku však nemůže

být osvobození od soudních poplatků přiznáno zcela automaticky. Z úřední činnosti je soudu známo, že stěžovatel vede s různými veřejnými institucemi celou řadu sporů týkajících se poskytování informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím, které často pokračují jako spory soudní.

[4] V projednávané věci se jedná o spor týkající se žádosti o poskytnutí souboru informací ve věci podnětu k podání stížnosti pro porušení zákona ve prospěch odsouzeného J. J. V žádosti stěžovatel položil následující otázky: 1) Jaký byl důvod tak dlouhé doby prověřování podnětu; 2) Pokud byl podnět postoupen k prověření státnímu zastupitelství, požádal o sdělení, o které státní zastupitelství se jednalo, dále který státní zástupce vypracoval stanovisko a jak dlouho věc ležela na státním zastupitelství; 3) Jaké důvody vedly k zamítnutí podnětu.

[5] Tyto otázky nejsou dle soudu takového charakteru, aby měly vztah k podstatným okolnostem stěžovatelovy životní sféry. Netýkají se, a to ani nepřímo, jeho majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí, neboť nic takového z podané žaloby ani žádosti o osvobození od soudních poplatků nevyplývá. Jde naopak o spory vyvolané zřejmě jeho zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí. Takové spory má stěžovatel plné právo vést, dává-li mu objektivní právo procesní možnosti tak činit, a musí v nich mít možnost účinně hájit svá práva. Není však důvod, aby náklady na vedení takových sporů, které je zásadně povinen hradit každý žalobce, za něj nesl stát formou osvobozování od soudních poplatků.

[6] Městský soud proto dospěl k závěru, že bylo na místě odepřít stěžovateli dobrodiní institutu osvobození od soudních poplatků, a proto mu osvobození od nich nepřiznal.

II. Obsah kasační stížnosti

[7] Stěžovatel napadá usnesení městského soudu kasační stížností, jejíž důvody lze podřadit pod § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

[8] Tvrzení městského soudu, že vede s různými veřejnými institucemi celou řadu sporů týkající se poskytování informací, považuje za nepřezkoumatelné. Soud neuvádí, kdy a jaká řízení stěžovatel vedl. Je sporné, jak často smí občan použít zákona o svobodném přístupu k informacím, aniž by vyvolal nevoli soudu, nicméně stále trvá na tom, že tvrzení městského soudu je nepravdivé a neprokazatelné. Proti argumentu soudu, že otázky, které položil žalovanému, se nedotýkají jeho životní sféry, namítá, že nepodal meritorní žalobu, ale žádá o ochranu před nečinností správního orgánu. Nevidí důvod, proč by měl platit státu za jednání, které vede k nápravě jeho pochybení.

[9] Senát JUDr. Veberové se chce vyhnout nutnosti přikázat žalovanému, aby o jeho žádosti o informace rozhodl. Soud svým rozhodnutím porušil zásadu rovnosti. Chce zneužít jeho chudoby, aby mu znemožnil využití důležitého politického práva.

[10] Nejvyššímu správnímu soudu navrhuje, aby napadené usnesení městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[11] Nejvyšší správní soud posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost byla podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná. Poté přezkoumal napadené usnesení městského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, ověřil při tom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[12] Soud předesílá, že netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost. Povinnost zaplatit poplatek má stěžovatel jen tehdy, směřuje-li kasační stížnost proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu podaném ve věci samé či o jiném návrhu, jenž je spojen s poplatkovou povinností (srov. usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19). Soud dle téhož usnesení netrval ani na povinném zastoupení advokátem (srov. § 105 odst. 2 s. ř. s.).

[13] Nejprve se soud zabýval namítanou nepřezkoumatelností. Nepřezkoumatelnost rozhodnutí je vadou rozhodnutí, ke které jsou správní soudy povinny přihlížet i bez námitky, tedy z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.). Vlastní přezkum rozhodnutí soudu je možný pouze za předpokladu, že napadené rozhodnutí splňuje kritéria přezkoumatelnosti. Tedy, že se jedná o rozhodnutí srozumitelné, které je opřeno o dostatek relevantních důvodů, z nichž je zřejmé, proč krajský soud rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku rozhodnutí.

[14] Veškerá výše uvedená kritéria rozhodnutí městského soudu splňuje. Jedná se o srozumitelné rozhodnutí opřené o dostatek důvodů. Soud se detailně zabýval předmětem sporu jeho odůvodnění lze považovat za odpovídající povaze věci. K namítané nepřezkoumatelnosti, zpochybňující pravdivost argumentu městského soudu, že je mu z úřední činnosti známo, že stěžovatel s různými veřejnými institucemi vede celou řadu sporů týkajících se poskytování informací, lze konstatovat, že z obsahu spisu Nejvyšší správní soud ověřil, že městský soud zjistil počet sporů vedených stěžovatelem, které byly vedeny právě na městském soudě. Lze zmínit sp. zn. 3 A 46/2014, sp. zn. 7 Ca 136/2004, sp. zn. 7 Ca 195/2004, sp. zn. 7 Ca 196/2004, sp. zn. 7 Ca 196/2004. Neuvedení konkrétních spisových značek v odůvodnění rozhodnutí, které jsou navíc stěžovateli známé, není vadou, která by měla v projednávané věci dopad na zákonnost napadeného rozsudku. Zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci městskému soudu k dalšímu řízení jen z tohoto důvodu by naopak bylo pouhým přepjatým formalismem.

[15] Individuální osvobození od soudních poplatků je procesním institutem, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých sociálních poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění platném pro projednávanou věc (dále jen „zákon o soudních poplatcích“), který by mu případně znemožnil přístup k soudní ochraně ve smyslu čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Z konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu dále vyplývá, že i v případě, kdy je účastník nemajetný, takže by zásadně bylo namístě přiznat mu osvobození od soudních poplatků, ať již zcela či pouze částečně (§ 36 odst. 3 s. ř. s.), může mu soud

výjimečně toto dobrodiní odepřít, a to zejména pro povahu sporu či sporů, které účastník vede. O výše uvedený případ se může jednat, vede-li účastník s různými veřejnými institucemi množství sporů týkajících se poskytování informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím, které často pokračují jako spory soudní, a přitom nejde o spory mající vztah k podstatným okolnostem účastníkovy životní sféry, tedy netýkají se, a to ani nepřímo, účastníkova majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí, nýbrž jde o spory vyvolané účastníkovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 – 66, publ. pod č. 2601/2012 Sb. NSS, dále např. rozsudky ze dne 6. 6. 2012, č. j. 2 Ans 6/2012 – 12, ze dne 22. 10. 2012, č. j. 2 As 101/2012 – 10, ze dne 20. 12. 2012, č. j. 4 As 74/2012 – 26, ze dne 22. 2. 2012, č. j. 6 As 6/2012 – 14, ze dne 27. 6. 2012, č. j. 9 Ans 7/2012 – 56).

[16] Městský soud postupoval v souladu s výše uvedenou judikaturou Nejvyššího správního soudu. Přihlédl k povaze nyní posuzované věci, která přesně zapadá do charakteru judikaturou vymezených důvodů pro odepření osvobození od soudních poplatků i přes splnění formálních zákonných podmínek. Žádost o informace týkající se podnětu stěžovatele k podání stížnosti pro porušení zákona ve prospěch odsouzeného J. J. se nevztahuje k jeho právní sféře (netýká se hájení jeho práv), ani k jeho životní sféře (netýká se ani nepřímo jeho majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí). Ostatně stěžovatel tuto skutečnost ani žádným způsobem nenamítá. Lze přisvědčit městskému soudu, že jde o spor vyvolaný zřejmě jeho zájmem o veřejné záležitosti týkající se trestního řízení a fungování veřejných institucí. I za situace, kdy u stěžovatele byly jinak objektivně dány důvody pro osvobození od soudních poplatků, lze považovat za spravedlivé a legitimní, jestliže mu městský soud osvobození od soudních poplatků nepřiznal, neboť dobrodiní osvobození od soudních poplatků nelze zneužívat k volnému a nijak neomezenému vedení soudních sporů.

[17] Soud přirozeně nijak nepopírá právo stěžovatele na přístup k soudu ani nezpochybňuje, že má plné právo vést spory, které se netýkají jeho majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí, dává-li mu objektivní právo procesní možnosti tak činit, a že v nich musí mít možnost účinně hájit svá práva. Z toho však nelze zároveň dovozovat, že se tak může dít na náklady státu také v případech, kde pro to nejsou objektivně splněny zákonné podmínky. Obecně neexistuje žádný důvod, aby náklady na vedení takových sporů, které je zásadně povinen hradit každý žalobce, za něj pravidelně nesl stát formou osvobozování od soudních poplatků. Pokud se rozhodl vést množství sporů se správními orgány, je naprosto na místě, aby se rovněž sám podílel na nákladech, které tím v justičním aparátu vyvolává. Ostatně soudní poplatek za žalobu na ochranu proti nečinnosti správního orgánu ve výši 2 000 Kč představuje jen zanedbatelnou část nákladů, které v drtivé většině beztak nese stát. Stěžovatel musí zároveň brát v potaz i důvody, pro které byla zavedena poplatková povinnost iniciátora soudního řízení a restriktivní pojetí výjimek z této povinnosti. Bude-li ve věci úspěšný, bude mu přiznáno právo na náhradu nákladů řízení a zaplacený soudní poplatek mu bude kompenzován.

[18] K námitce, že podal žalobu na ochranu proti nečinnosti správního orgánu, přičemž nevidí důvod, proč by za pochybení správního orgánu měl platit, soud uvádí, že dle § 1 písm. a) zákona o soudních poplatcích se soudní poplatky vybírají za řízení před

soudy České republiky, a to z úkonů uvedených v sazebníku poplatků. Soudní poplatek za žalobu proti rozhodnutí správního orgánu ve věcech správního soudnictví činí podle položky 18 bodu 2 písm. a) sazebníku poplatků, který tvoří přílohu k zákonu o soudních poplatcích, částku 3 000 Kč. V ostatních případech, mezi které patří i žaloba na ochranu proti nečinnosti správního orgánu, činí soudní poplatek dle položky 18 bodu 2 písm. d) sazebníku poplatků částku 2 000 Kč. Soudní poplatek by stěžovatel nemusel za takový návrh platit pouze v případě osvobození od soudních poplatků. Osvobození od soudních poplatků je nutné chápat v rovině věcné (věci, ve kterých soudní řízení nepodléhá poplatkové povinnosti), osobní (zákonem stanovený výčet subjektů, které nemají povinnost platit soudní poplatek) a individuální (na základě žádosti účastníka). Pokud stěžovateli nesvědčí důvody pro osvobození od soudních poplatků, podléhala jím podaná žaloba na ochranu proti nečinnosti správního orgánu poplatkové povinnosti.

[19] Nejvyšší správní soud neshledal v postupu rozhodujícího senátu městské soudu jakékoliv nedostatky, z jeho strany nedošlo ani do zásahu do principu rovnosti stran.

IV. Závěr a náklady řízení

[20] S ohledem na výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl. O věci rozhodl bez jednání postupem podle § 109 odst. 2 s. ř. s., dle kterého o kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud zpravidla bez jednání.

[21] Stěžovatel, který neměl v řízení úspěch, nemá ze zákona právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. listopadu 2016

JUDr. Barbara Pořízková
předsedkyně senátu